

Τὸ σπῆνος ψάλλει τῶν ψυχῶν
τὸ ἀλληλοῦσα αὐτοῦ. . . .

Εἰρήνη σοι, ὁ οὐλαμὸς
τῶν ἀπομάχων τῆς ζωῆς!
καρέννυσο Θεοῦ πνοῆς,
ἐνθα ἀπέθρα στεναγμοῦ.

Προσμένετε μας* ἀνά εἰς
ἐρχόμεθ' ἅπαντες ἐκαί*
καὶ χάρετα! μόν' οἱ κακοί
τὸ πέραν φρίτταν τῆς ζωῆς*.

"Ὅχι, ὄχι" ὁ Τανταλίδης δὲν ἀπέθανε. Δὲν ἀποθνήσκει τοιοῦτος λόγος. Πολὺ ἐπαίρεται ἡ ἄρασις ὅταν νομίζῃ, ὅτι αὐτὴ καὶ μόνη βεβαιεῖ τὸ εἶναι τῶν ὄντων. Εἶναι λοιπὸν ἀνωτέρα τοῦ θανάτου, μὴ δυναμένου ν' ἀποκτείνῃ τὰ πάντα πάντων; Δὲν ἀπέθανεν ὁ Ἡλίας Τανταλίδης; ἀλλ' ὡς αὐτὸς ἐστειρεῖτο ὁράσεως πρὸς ἡμᾶς ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, οὕτω καὶ ἡμεῖς, στερούμεθα μὲν τῆς δυνάμεως τοῦ ὁρᾶν αὐτὸν πέραν τῆς ζωῆς τῆς περὸς τῆς ἀλλοῦσης, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ τὸν βλέπομεν καὶ τὸν ἀκούομεν ζῶντα.

Ἄκούω τινα λέγοντα κατὰ νοῦν—Κακὸν τὸ σόφισμα πειράθητι νὰ κατηγορήσῃ δι' αὐτοῦ τὰς ζωάς, ὧν ὁ ποιητὴς σου ὑπῆρχε καὶ ὕλικόν πρὸς τοῖς ἄλλοις στήριγμα.—Οὐδὲν σόφισμα, ἀπακρίνομαι. Ὁ ποιητὴς μου καὶ θὰ σταίλῃ καὶ μέχρις οὗ σώζηται γλῶσσα ἐλληνικῇ, ζῶντα θὰ τὸν βλέπωσι καὶ θὰ τὸν ἀκούωσιν οἱ ἐπελευσόμενοι, μεθ' ἡμᾶς ἀπελευσομένους.

I. ΓΙΣΙΩΡΙΑΔΗΣ ΣΚΥΛΙΣΣΗΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Σ. ΚΟΝΤΟΥ

ΜΙΚΡΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΔΙΑΤΡΙΒΑΙ.

§ 1.

Καταιβατὸν καταβατὸν, σελίς (pagina, page).

Κείμενον, ἔδαφος, ὕψος (textus, texte).

Περιθώριον, μέτωπον μετώπιον (margo, margo).

Ἐν τῇ κη' ἡμᾶς δηλώδει γλῶσση, ὅς λέγεται καταιβαίγω ἀντὶ τοῦ καταβαίγω, καταιβάω ἀντὶ τοῦ καταβιβάω, καταιβασμένος, καταιβασμα, καταιβασμός, καταιβασιά, οὕτω καὶ καταιβατὸν ἀντὶ τοῦ καταβατὸν. Ἄνωμάζετο δὲ καταβατὸν ὑπὸ τῶν συγγραφέων τοῦ Βυζαντιτικοῦ ἑλληνισμοῦ τὸ πρὸς τοῖς παλαιοτέροις καλούμενον σελίς.

Ψευδοηρωδικῶν. Ἐπιμερ. σελ. 2 «ὄρα καὶ ἐν τοῖς μετωπίοις τῶν καταβα-

των ἐπισημαζομένων τοὺς ἐπιμερισμούς». σελ. 122 «σελίς τὸ καταβατόν τοῦ βιβλίου». σελ. 159 «βλέπε ἔξωθεν ἐν τοῖς μετωπίοις τῶνδε τῶν καταβατῶν τὰ σημεῖα τῶν ἐντὸς ἐπιμερισμῶν κατὰ στοιχεῖον κείμενα».

Ἠσύχ. «Σελίς: πτυχίον, καταβατόν τοῦ βιβλίου». Σουῖδ. «Σελίς: τὸ μέσον τῶν δύο καταβατῶν ἀγραφον τυγχάνον».

Σχολ. Ὀππιαν. Ἀλιευτ. Α', 409 «πάντα γὰρ τῆς εὐζωίας ἐπιθυμοῦμεν, καὶ ἐγράφη εἰς τὸ ἕτερον καταβατόν». Πρβ. καὶ Πατρολ. Ἑλλην. Τόμ. ΠΘ', σελ. 201, γ', κτλ.

Περὶ τῆς προκειμένης λέξεως ἐποιήσατο λόγον καὶ ὁ Κορκῆς ἐν Ἀτάκτων Τόμῳ Δ', σελ. 220 καὶ ὁ Οἰκονόμος ἐν τῷ περὶ Γνησ. Προφ. τῆς Ἑλλην. Γλώσσης Βιβλίῳ σελ. 804.

Τὸ ὄνομα *σελίς* ἐπὶ τῆς ἐννοίας τοῦ ἐν τῇ κοινῇ λαλιᾷ συνήθους καταβατόν εὐρίσκεται παρὰ Πολυβίῳ Ε', λγ', 3 «διότι τῶν καθ' ἡμᾶς τινες γραφόντων ἱστορίαν ἐν τρισὶν ἢ τέτταρσιν ἐξηγησόμενοι *σελίσιν* ἡμῖν τὸν Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων πόλεμον φασὶ τὸ καθόλου γράφειν» καὶ παρὰ Διονυσίῳ τῷ Ἀλικαρνασσεὶ π. Συνθέσ. Ὄνομ. ΙΗ' (σελ. 246 Σχ.) «Ἐν γούν ταῖς τοσαύταις γραφαῖς, ἅς καταλέλοιπεν ὁ ἀνὴρ, μίαν οὐκ ἂν εὔροι τις *σελίδα* συγκεκριμένην εὐτυχῶς» καὶ παρὰ Γαληνῷ Τόμ. ΙΖ', α', σελ. 648 «Ἐν μέντοι τοῖς κατὰ Διοσκορίδην ἀντιγράφοις οὐ μόνον οὕτως ἀπλῶς γέγραπται κατάστασις, ἀλλὰ πρόσκειται τὸ θερμὴ καὶ ὑγρὰ, κατὰ τὸ μέσον τῆς *σελίδος* ὅλου τοῦ γεγραμμένου, καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀντιγράφοις μόνον τὸ κατάστασις καὶ παρ' ἄλλοις. Πρβ. καὶ Ἀκῆρατον ἐν Ἀνθ. Πάλατ. Ζ', 138:

ἐν σοὶ Μαιονίδης ἀνεπαύσατο· σοῦ δὲ θανόντος,
Ἐκτορ, ἐσιγήθη καὶ *σελίς* Ἰλιάδος.

καὶ Ποσειδίππον παρ' Ἀθην. σελ. 596, δ':

Σακφῶα: δὲ μένουσι φιλῆς ἔτι καὶ μενέουσιν
φῶῆς αἰ λευκαὶ φθεγγόμενα: *σελίδες*.

Ὄθεν καὶ ἡ σίλφη, ζῶφιον ἐσθίον τὰ βιβλία, *σελιδηγᾶτος* προσαγορεύεται ὑπὸ τοῦ γραμματικοῦ Εὐθύνου ἐν Ἀνθολ. Πάλατ. Θ', 251:

Ἐχθίστη Μούσαις *σελιδηφάγε*, λωδῆταιρα
φωλάς, αἰετοφίης σκέμματα φερβουμένη,
τίπτε, κελαινόχρωε, ἱεραῖς ψήφοισι λοχάζη,
σίλφη, τὴν φθονερὴν εἰκόνα πλαττομένη;

Ἐκφέρεται δὲ καὶ καθ' ὑποκοριστικὸν τύπον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὄνομα, οἷον *σελίδιον*. Βελλ. Ἀνεκδ. σελ. 766, 28 «λόγου χάριν ἀπὸ τοῦδε τοῦ *σελιδίου* ἓνα στίχον καὶ ἄφ' ἑτέρου *σελιδίου* ἓνα καὶ ἐπ' ἄλλου ἄλλον λαβόντες». Σχολ. Πλάτ. Θεαιτ. σελ. 172, α' «ἐντεῦθεν μέχρι τῶν ἐξῆς *σελιδίων* ΙΔ' ἀποστηθίζειν χρῆ». Σχολ. Ξενοφ. Ἀναδ. Β', ε', 11 «καὶ ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ὧδε πρὸ δύο *σελιδίων*». Σχολ. Ἀριστείδ. σελ. 137, 26 Δινδ. «ἐν τῷ ἐξῆς δὲ *σελιδίῳ* ἐστὶν ἡ ἀπάδοσις τούτου». Πτολεμ.

Μαθημ. Τόμ. Α', σελ. 225, γ' «Διαγράφωμεν οὖν κανόνας τρεῖς, ἐπὶ στίχους μὲν ΜΕ', σελήδια δὲ καθ' ἕκαστον Ε' τῶν δὲ σελήδιων τὰ μὲν πρῶτα περιέξει κτέ.σ. Πρβ. καὶ σελ. 73, δ'. σελ. 74, α', κτλ.

Ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Σουΐδα εἶνε γεγραμμένον «Σελήδιον: τὸ ἀπὸ τῶν ἄνωθεν ἀναγινωσκόμενον ἐπὶ τὰ κάτω» καὶ «Κανόνιον: Οὕτω καλεῖται ἡ οἰαδήποτε παραγρατεία, καὶ πλείονων τυγχάνη πτυχίων ἢ στίχων ἢ παγινῶν. Στίχος δὲ ἡ κατὰ τὸ κοινὸν ἔθος ὀνομαζόμενος, ἀπὸ δεξιῶν ἐπὶ ἀριστερὰ ἀναγινωσκόμενος. Σελήδιον δὲ τὸ ἀπὸ τῶν ἄνωθεν ἀναγινωσκόμενον ἐπὶ τὰ κάτω». Ἀντὶ τοῦ ἢ παγινῶν ἔχουσιν ἔνιοι τῶν κωδίκων ἤγουν παγινῶν ὅθεν εἰκάζομεν ὅτι ἔγραψεν ὁ Σουΐδας καὶ πλείονων τυγχάνη πτυχίων ἢ παγινῶν ἢ στίχων».

Κείμενον καλεῖται τὸ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως ἢ ποιητοῦ γεγραμμένον ἢ συντεθειμένον καὶ λαμβάνεται παλλάκις κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ σχόλιον ἢ τὴν ἐξήγησιν, κτλ. Περὶ τῆς λέξεως ταύτης γράφει ὁ Κικουλῶν ἐν ταῖς εἰς τὸν Ἀθήναιον Σημειώσεσιν «In Graecorum commentariis, τὸ Κείμενον est praepositus textus ad interpretandum, ut fieri amat ab interpretibus»¹.

Χοιροβοσκ. σελ. 807, 7 «Ἰστέον δὲ ὅτι ὡς συγκέχρηται ἡ λέξις ἤγουν τὸ κείμενον τοῦ τεχνικοῦ».

Ῥήτ. Οὐαλζ. Τόμ. Β', σελ. 136, 27 «Ἐπὶ δὲ τὴν τοῦ κειμένου σαφήνειαν καιρὸς ἤδη λοιπὸν μεταδῆναι».

Ἐπιφάν. Τόμ. Β', σελ. 603, 20 Δινδ. «Καὶ δεικτέον ὅτι οὐ πάντα παραλαμβάνεσθαι δεῖ κατὰ τὸ κείμενον».

Σχολ. Λουκιαν. σελ. 108 Ἰακωβ. «Ἡ δὲ ἀκολουθία τοῦ κειμένου ἀπαιτεῖ Σῆρας νοεῖν αὐτοῖς τοὺς σκόληκας τοὺς ποιούντας τὴν μέτραν».

Σχολ. Θουκυδ. Α', 144 «Οἶμαι τὸ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀμάρτημα τοῦ γραφέως, ἐνθέντος τῷ κειμένῳ ὅπερ ἦν ἐρμηνεῖα τοῦ σφίσι, ἐξωθέν τινι πρότερον ἐπιτεθεῖσθαι» (Πρβ. καὶ Η', 68).

Σχολ. Ἰπποκρ. καὶ Γαλην. Τόμ. Β', σελ. 7 «αὐτῷ δὲ κειμένῳ προσθετέον κτέ.» (Πρβ. καὶ Τόμ. Α', σελ. 57. σελ. 68. σελ. 69. σελ. 88).

Ἐν τοῖς εἰς Πίνδαρον Σχολίοις Ὀλυμπ. Β', 48 φέρεται διττὴ γραφή «ὅθεν καὶ ὀξέλος παράκειται» καὶ «ὅθεν καὶ ἡμεῖς οὐ γεγράφωμεν ἐν τῷ κειμένῳ».

Πρὸς δῆλωσιν τοῦ κειμένου ποιεῖται ὁ Γαληνὸς χρῆσιν ἄλλοτε μὲν τοῦ ὀνόματος ἑδαγίος, ἄλλοτε δὲ τοῦ ὄφρος. Τόμ. ΙΓ', σελ. 202 «Ἡμεῖς δὲ σαφῶς ἴσμεν ἐκεῖνο τὸ σύγγραμμα οὐκ εἶναι γνήσιον Ἰπποκράτους. Φαίνεται τοίνυν προσγραφέν ὑπὸ τινος ἀθίς δὲ εἰς τοῦδαφος ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου μετατεθεῖσθαι». σελ. 468 «Ἄλλοι δὲ ἐν τοῖς πάλαι παλαιοῖς ἐδάφεσι γεγρά-

¹ Ἴδε Schweighäuser Animadvers. in Athen. Doirnos. Τόμ. Α', σελ. 18 καὶ Not. ad Simplic. Comment. in Enchir. Epict. σελ. 193.

φθαι οὕτω φασί, κτέ.» σελ. 837 «Τοῦ τοιούτου ἕνεκα τὰ χολώδεα ταῦτα περιεξήρουν τὰ γεγραμμένα μὲν ὑπὸ Καπίτωνος ἐν αὐτῷ τῷ ἐδάφει, κατὰ δὲ τὸ μέτωπον ὑπὸ τοῦ Διοσκορίδου. Τόμ. ΙΖ', α', σελ. 80 «Ἐνίοτε γὰρ ὑπὲρ ἑνὸς πράγματος διπτῶς ἡμῶν γραφάντων, εἴτα τῆς μὲν ἑτέρας γραφῆς κατὰ τὸ ἕθος οὕτως, τῆς δ' ἑτέρας ἐπὶ θάτερα τῶν μετώπων, ὅπως ἐγκρίνωμεν αὐτῶν τὴν ἑτέραν ἐπὶ σχολῆς δοκιμάσαντες, ὁ πρῶτος μεταγράφων τὸ βιβλίον ἀμφοτέρωθεν ἔγραψεν». σελ. 634 «Δῆλον ὅτι παρεγγέγραπται τοῦτο πρὸς τινος, οὐχ ὑφ' Ἰπποκράτους αὐτοῦ γέγραπται. Ταῦτα δὲ τις καὶ προσέγραψεν ἕνεκεν ἑαυτοῦ, καθάπερ εἰώθειεν εἰς ὑπόμνησιν ἐν τοῖς μετώποις τὰ τοιαῦτα προσγράφειν· εἴτε τις τῶν μεταγραφόντων τὸ βιβλίον ὡς αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως ὄν εἰς τὸ ἕθος αὐτὸ μετέθηκεν». σελ. 909 «Ἐγγράπται μὲν οὖν τοῦτο κατὰ πολλὰ τῶν ἀντιγράφων, ὀρθῶς δὲ ἐν τοῖς κατὰ Διοσκορίδην οὐ γέγραπται· φαίνεται μὲν γὰρ ὡς ἐπ' ἐξηγήσει προσγραφὴν ὑπὸ τινος αὐθις δὲ εἰς τοῦδαφος ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου μετατεθεισῆαι». Τόμ. ΙΗ', β', σελ. 864 «Εἴθ' εὑρόντα τὸν βιβλιογράφον ἑνίαν μὲν αὐτῶν ἐν τοῖς μετώποις γεγραμμένης, ἑνίαν δὲ κατὰ τοῦ μετώπου, πάσας ἐγγράψαι τῷ ἐδάφει τοῦ συγγράμματος ἐν ἧ μάλιστα τάξει δόξουσιν εὐλόγως καθεῖσθαι».

Λέγει δὲ καὶ ὁ Φώτιος Βιβλιοθ. σελ. 89, 30 «ὁ μόντοι ὄγδους διέφορος ἐστὶ καὶ τῆ ἐπιγραφῆ καὶ τῷ ἐδάφει» καὶ ὁ Εὐστάθιος σελ. 1229, 33 «οὐ γὰρ κεῖται τι θηλυκὸν ἐν τῷ ποιητικῷ ἐδάφει». Πρῆ. καὶ Γρηγόρ. Νύσσ. Τόμ. Β', σελ. 82, 6' «ὁ φιλόπονος ἀναγνοὺς τῆς θείας γραφῆς τὰ ἐδάφη καὶ Ἐπιφάν. Τόμ. Δ', α', σελ. 10 «ἀνήρηται ὁ λόγος ἀπὸ τοῦ γεννητικοῦ τόπου ἦτοι τοῦ ἐδάφους τῆς γραφῆς».

Ἐσχηματίσθη δ' ἐκ τοῦ ἐδάφους καὶ ὑποκοριστικὸν ἐδάφιον ἀπαντῶν παρὰ τε τῷ Ἀριγένει καὶ παρ' ἄλλοις. Ἀριγέν. Τόμ. ΙΣ', σελ. 399 «πρόστυχον αὐτῷ τὸ ἐδάφιον τοῦ ἀποστόλου ἀναγνωσθῆναι». Ἐπιφάν. Τόμ. Β', σελ. 313 «ἐδάφιόν τι συντάξεως ἐποιτσάμην». σελ. 328 «ὡς ἐδάφιον ἡμῶν γεγραμμένη» (Πρῆ. καὶ σελ. 592, 31). Πρῆ. Οὐαλζ. Τόμ. Β', σελ. 178, 1 «πρὸ τοῦ τῆ κατὰ λέξιν τοῦ ἐδαφίου ἐξηγήσει ἐπιχειρήσαι». Εὐστάθ. Πονηματ. σελ. 315, 36 «ἂ πολλοῖς ἐδαφίοις βιβλίων κατέσπαρται» (Πρῆ. καὶ σελ. 251, 76). Τζέτζ. Ἱστορ. Δ', 202 «οὕτω δὲ τὸ ἐδάφιον ἐστὶν ἐγγεγραμμένην». Σχολ. Εὐριπ. Φοιν. 163 «αὕτη δὲ ἡ σύνταξις ἐστὶν, ἐὰν μὴ ἔγκειται τῷ ἐδαφίῳ τὸ ὧ· ἰδὼ».

Εἰς πλείονα σαφηνισμὸν καὶ ἀκριβεστέραν κατάληψιν τῆς λέξεως ὕφους δύνανται νὰ συντελέσωσι τὰ ἐπόμενα παραδείγματα. Λογγίν. π. Ὑψ. Α', 4 «οὐκ ἐξ ἑνὸς οὐδ' ἐκ δυοῖν, ἐκ δὲ τοῦ ὅλου τῶν λόγων ὕφους μόλις ἐκφαινομένην». Κλήμ. Ἀλεξ. σελ. 891 «ὡς τὸ σῶμα καὶ τὸ ὕφος τῆς προσητείας ὑπαγορεύει». Ἀριγέν. Τόμ. ΙΘ', σελ. 398 «μὴ δυνάμενοι ἐν ὕφους ἐπιδειξάσαι τῆς γραφῆς αἰτιωμένης μὲν τοῦς ἁμαρτάνοντας, ἀποδεχομένης δὲ τοῦς εὐ πράττοντας». Πρῆ. Οὐαλζ. Τόμ. Θ', σελ. 115, 21 «καὶ οὐχ ὡς

ἔφραε ἐστὶ τὸ σύγγραμμα, ἀλλ' ὡσπερ κατὰ κόμμα λαλιῶν εἶδει προηγημένον». Γζέζ. Ἀλληγ. Γαιζδ. Σ, 266 «πᾶν τὸ τοῦ μύθου ἔφραε». Νικόμ. Γερμ. σελ. 53 Τεῦθν. «ἐν τῷ τοῦ διαγράμματος ἔφραε».

Ἐν τῷ εἰς τὸ Εὐαγγελιστῆριον Προλόγιον φέρεται ἀριστέον ὅτι τὸ ἔφραε τοῦ κατ' Ἰωάννην ἁγίου εὐαγγελίου ἀναγινώσκεταιαι».

Τὸ περιθώριον οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ τὸ κενὸν τὸ περίξ ἢ κύκλω τοῦ ἑδάφους θεωρούμενον. Γνωστὸν δ' ὑπάρχει ὅτι ἐν τῇ καθωμιλημένῃ γλώσσῃ λέγεται θεωρῶ ἀντὶ τοῦ θεωρῶ, ἀκριβοθέωρητος ἀντὶ τοῦ ἀκριβοθεώρητος, θώρητρα ἀντὶ τοῦ θεώρητρα, κτλ., θεωρία, ὡς ἐν τῷ θεωρία ἐπισκόπου καὶ καρδία μυλωνᾶ, καὶ θωριά, ὡς ἐν τῷ ἔχεις φλωριά; ἔχεις θωριά. Πρβ. καὶ κωπός=νεωπός, μεταωρίζομαι=μετεωρίζουαι, χρωστῶ ἢ χρουστῶ=χρεωστῶ, κτλ. Ὅμοιον τούτοις εἶνε τὸ νοσός=νοσίς=νοσίον=νοσιᾶ, κτλ. Φρύνηχ. σελ. 206 «Νοσός, νοσίον: Ἀμφὸν λείπει τὸ Β' διὰ τοῦτο ἀδόκιμα. Λέγε οὖν νεοτός, νεότιον, ἵνα ἀρχαῖος φαίνη. Νοσάριον ἐκκλητέον τελέως». Θωμ. Μάχιστρ. σελ. 244 «Νεοτός, νεότιον καὶ νεοτιᾶ Ἀττικοί, οὐ νοσός οὐδὲ νοσίον καὶ νοσιᾶ».

Περὶ τῆς λέξεως περιθῶρι ποιούμενος λόγον ὁ Κοραῆς ἐν Ἀττικῶν Τόμῳ Δ', σελ. 410 γράσει: «ΠΕΡΙΘΩΡΙ, Σ. (γρ. περιθῶρι), Περιθῶριον κατὰ συκοπήν ἀπὸ τὸ Περιθεῶριον (marge), ὁ γυμνός ἀπὸ γράμματος γύρω τῆς σελίδος τόπος, ὡς ἂν ἔλεγε τις Περιθεώρητον, Περιβλεπτον. Οἱ Γραικορωμαῖοι τὸ ὠνόμαζον καὶ Μετώπιον Δ. (λέξ. Κατάβηκτον, σελ. 506)».

Ἐν τοῖς ἐκ τοῦ Γαληνοῦ προεκτεθεῖσι παραδείγμασι βλέπει τις γεγραμμένον τὸ μετώπον, τῶν μετώπων, τοῖς μετώποις καὶ τοῖς μετωπίοις. Εὐρίσκεται δὲ παρ' αὐτῷ καὶ αἷ γὰρ ἀταξία τῶν λόγων οὐκ ἄλλως εἴκειν ἢ οὕτω γεγονέναι, προσγραφομένων μὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰπποκράτους ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν εὐρισκομένων αὐτῷ παραδειγματῶν εἰς τὴν τοῦ καθόλου πίστιν, ἐνίων μὲν ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἐνίων δὲ κατὰ τοῦ νότου¹, μὴ δυναθέντος δὲ τοῦ ἐκγραφομένου τὴν οἰκείαν ἐκάστῳ τάξιν ἀποδοῦναι» (Τόμ. ΙΕ', σελ. 624) καὶ «ἀλλ' οὔτε τῶν ἄλλων ἀντιγράφων εὔρον ἐν τινι ταύτην τὴν γραφήν οὔτε τις τῶν ἐξηγητῶν οἶδεν αὐτήν, πλην ὅτι Διοσκορίδης αὐτὸς ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ βιβλίου προσέγραψεν ἐν δύο μόναις ἀντιγράφοις εὐρηκῶς ὡδὶ πως ἔχουσαν τὴν λέξιν» (Τόμ. ΙΖ', β', σελ. 194). Πρβ. καὶ Μαρίνον Πρόκλ. ΚΖ' (σελ. 161, ὁ 4 Διδ.) «πεισθέντος δὲ τοῦ ἀγχιθροειδεστάτου καὶ παραγράφαντος τοῖς μετώποις τῶν ὑπομνημάτων, ἐσχόμεν συναγωγὴν εἰς ταῦτον ἀπάντων» καὶ Ψευδοπρωδικόν Ἐπιμφο. σελ. 2 εἶρη καὶ ἐν τοῖς μετωπίοις τῶν καταδωτῶν ἐπισημαίνοντους τοὺς ἐπιμερισμούς» καὶ σελ. 159 «βλέπε ἔξωθεν ἐν ταῖς μετωπίοις τῶνδε τῶν καταδωτῶν κτέ.» καὶ «ἐπισημαίνον-

¹ Ἴσως καὶ ἐν Τόμ. ΙΠ', β', σελ. 864 ἀναγνωστέου «ἐνίας μὲν αὐτῶν ἐν τοῖς μετώποις γεγραμμένας, ἐνίας δὲ κατὰ τοῦ νότου» ἀντὶ τοῦ μετώπου.

μεθα δὲ καὶ ταῦτα ἔξωθεν ἐν τοῖς μετώπιοις». Α. Δινδόρφιος *Θησ. Στοιχ.* Τόμ. Ε', σελ. 949 «*Ms. ap. Pasiu. Codd. Taur. vol. 1, p. 158 B: Τῶν παρακειμένων ἐν τοῖς μετώπιοις σχολίων pro quo in alio ib. p. 94, B: Τῶν παρακειμένων ἐν τοῖς μετώπιοις σχολίων*».

Περὶ τοῦ τύπου μετώπιον γράφει ὁ Εὐστάθιος σελ. 1084, 23 «Τὸ δὲ μετώπιον ἢ καθ' ὁμοιότητα συντέθειται τοῦ ἐνώπιον ἢ παράγωγόν ἐστὶ τοῦ μέτωπον, ὡς τοῦ ἔχρος τὸ ἔχριον» καὶ σελ. 833, 31 «λέγει δὲ καὶ μετώπιον ἢ τὸ μέτωπον καθ' ὁμοιότητα τοῦ ἐνώπιον ἢ τὸ μεσόφρουον, ὡς καὶ μεταμάζιον τὸ μεταξύ τῶν μαζῶν καὶ μεταίχμιον τὸ μεταξύ δύο στρατῶν φησὶ γὰρ μετώπιον ὁρᾷ δουρὶ γύξει. Καθὰ δὲ τὸ ἔχρος ἔχριον οὐκ ἐστὶ παρ' Ὀμήρῳ ὑποκοριστικόν, οὕτως οὐδὲ τὸ μετώπιον σημειοῦνται γὰρ οἱ παλαιοί, ὡς καὶ ἐν Ὀδυσσεΐα εἴρηται, μὴ εἶναι παρ' Ὀμήρῳ ὑποκορισμὸν διὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς κατ' αὐτὸν ποιήσεως, εἰ μὴ ἄρα, φασίν, ἐν τῷ μάλα γὰρ μέγα θηρίον ἦεν, ὅπερ ἐκ τῆς ὑποκοριστικῆς χθαμνιότητος ἐγήγερται διὰ τε τοῦ μάλα καὶ διὰ τοῦ μέγα». Πρβ. καὶ σελ. 914, 44 «ἐπὶ προσώπου δὲ τὸ ὑπόπιον, ὃ παρῆνται καθ' ὁμοιότητα τοῦ ἐνώπιον, μετώπιον, ἐστὶ δὲ καὶ παρόπιον τὸ καὶ ἀντήλιον». Ἀκριβέστατα περὶ τοῦ προκειμένου θὰ διαλάβωμεν ἀλλαγῶν.

Η ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ ΔΟΥΛΕΙΑ

ΚΑΙ Η ΔΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑΡΓΗΣΙΣ ΑΥΤΗΣ

Ὅσῳ θαυμάζομεν καὶ ἐκπληττόμεθα ἀποβλέποντες εἰς τὰ ἀρχαῖα ἀριστουργήματα τῆς τέχνης καὶ τῆς διανοίας, ὅσῳ εὐαρέστως καὶ ἠδέως ἐμφιλοχωροῦμεν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχαίων μνημείων καὶ θαυμάζομεν τὴν μεγαλουργὸν διάνοιαν τῶν ἡμετέρων προγόνων, καὶ ἴσως τινὲς ἐπιθυμοῦμεν τὴν ἐπάναδον τῶν χρόνων ἐκείνων, τοσούτῳ ἀφ' ἑτέρου ἀποτροπιαζόμεθα καὶ ἀποδιοπομποῦμεν ὡς φάσμα νυκτερινόν τὰ ἐλκτώματα καὶ τὰς κακίας τῶν ἀρχαίων.

Ἡ λάμψις τῶν ἀρχαίων κοινωνιῶν ὀλίγον μόνον διάρκεσεν, οὐδ' ἦτο δυνατόν νὰ διαρκέσῃ πλείονα χρόνον, διότι αὐταὶ δὲν ἐστηρίζοντο ἐπὶ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἰσότητος, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐναντίων. Ὅσῳ λοιπὸν καὶ ἂν πειρῶνται τινες νὰ ἐπαναφέρωσι τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους, ἐκείνοι ὄχοντο ἀνεπιστρεπτὴ οὐδ' εἶνε δυνατόν νὰ ἐπανέλθωσιν, ὡς δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἐπανέλθωσιν αἱ θεότητες καὶ τ' ἀναπλάσματα τῆς φαντασίας, ὡς δὲν ἐπανερχόνται οἱ γυμνικοὶ ἀγῶνες καὶ τὰ ἵπποδρόμια τῶν Ῥωμαίων μετὰ τῶν